

نهاد آموزشی و سطح دانش آموختگی: نقش سیاست‌های آموزشی دانشگاه آزاد واحد ساری در تبیین و توسعه دانش آموختگی دانشجویان

چکیده

دانشگاه آزاد اسلامی، به‌عنوان یک نهاد آموزشی که بیش از ربع قرن از تأسیس آن می‌گذرد، نقش گسترده‌ای در رشد و گسترش و توسعه آموزش و بالابردن سطح دانش آموختگی و تعالی افراد جامعه در ایران دارد. آموزش نیروی انسانی جهت ورود به بازار کار از جمله فعالیت‌های دانشگاه‌ها از جمله دانشگاه آزاد می‌باشد، و این فعالیت تأثیر بسیار زیادی بر رشد و توسعه کشور دارد؛ و خود نیز متأثر از این رشد و توسعه گردید و این رشد در دانشگاه به لحاظ کالبدی بسیار ملموس‌تر و در اذهان عموم جامعه به‌عنوان حقیقتی انکارناپذیر جا افتاده است. دانشگاه آزاد اسلامی در مسیر رشد و توسعه خود محیط پیرامون خویش را با خود همراه نمود و نه تنها بر کالبد و پیرامون خویش اثرگذار بوده بلکه در اکثر شهرهای کوچک و متوسط و در حال رشد توانسته ضمن تحمیل خویش بر سایر کاربری‌ها، مسیر توسعه شهر را تغییر داده و خود عامل تعیین‌کننده شکل‌گیری بافت‌های جدید و تکامل بافت‌های قدیم گردید. روش تحقیق برحسب هدف، کاربردی و شیوه مطالعه برحسب روش و ماهیت، توصیفی و تحلیلی می‌باشد. روش گردآوری اطلاعات از روش‌های کتابخانه‌ای، اسنادی، و مطالعات میدانی (پرسش‌نامه) بوده است و جامعه آماری پژوهش هم شامل ۳۷۰ نفر از ساکنین محلات پیرامونی است ولی جهت اطمینان ۴۰۰ پرسش‌نامه توضیح و ۳۸۵ پرسش‌نامه به‌صورت کامل پاسخ داده شد، که برای تحلیل اطلاعات از نرم‌افزارهای تحلیلی spss و Excell استفاده شده است. نتایج این پژوهش بیانگر تأثیرگذاری دانشگاه در ابعاد اقتصادی، کالبدی، اجتماعی و فرهنگی است.

اهداف پژوهش:

۱. مطالعه نهادینه‌کردن نقش دانشگاهی و علمی برای این محدوده از شهرستان ساری.
۲. بررسی افزایش تأثیرات مثبت و کاستن از تأثیرات منفی دانشگاه بر محلات و روستاهای پیرامونی.

سؤالات پژوهش:

۱. چگونه می‌توان با مکان‌یابی صحیح تأثیرات نامطلوب دانشگاه را کاهش داده و تأثیرات مطلوب آن بر رشد و پیشرفت منطقه را افزایش داد؟
۲. تغییر ساختار بافت جمعیتی و هویتی در بافت پیرامون دانشگاه در چه جهت صورت می‌گیرد؟

کلیدواژه‌ها: دانشگاه، ساختار فضایی، تأثیرات اجتماعی، اقتصادی و کالبدی، محلات پیرامونی.

مقدمه

در عصر حاضر دانشگاه به پدیده‌ای تبدیل شده است که می‌توان از زوایای گوناگون به تحلیل آن پرداخت. آنچه امروز به واقعیتی در عرصه بین‌المللی بدل شده، نقش کالبدی و تأثیرگذار دانشگاه در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، علمی و سیاسی است که روز به روز بر اهمیت آن افزوده می‌شود. دانشگاه‌ها چنان در تاروپود مناسبات علمی و پژوهشی و سازوکارهای توسعه اجتماعی و اقتصادی تنیده شده‌اند که امکان تفکیک نقش آن‌ها از پیچیدگی‌های توسعه مسیر نیست. همچنین فرآیند تولید سرمایه مادی که چیزی جز ثروت اقتصادی نیست، به شکل تنگاتنگ با فعالیت‌های علمی و پرورش نیروهای متخصص در دانشگاه‌ها گره خورده است. از این رو، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری را به چند دلیل برگزیدیم؛ اول اینکه مطالعات و مشاهدات اولیه نشان می‌دهد که این دانشگاه با سابقه‌ای نزدیک به ربع قرن تغییرات بسیاری را در ساختارهای فضایی پیرامونی آن موجب شده است. به همین دلیل این منطقه، بدون تردید با بهره‌برداری از طرح‌ها و پروژه‌ها از جمله بیمارستان در آینده نه‌چندان این منطقه را تبدیل به یکی از هسته‌های شهری بسیار فعال شهر ساری خواهد نمود. دلیل بعدی ملموس بودن بسیاری از تغییر تحولات ایجاد شده پس از تأسیس این دانشگاه در ساختارهای فضایی محلات پیرامونی است. با این تفاسیر، واکاوی ابعاد مختلف تأثیرگذاری این فضای دانشگاهی بر محیط شهری و سطح دانش‌آموختگی ضرورتی است که انجام این پژوهش را مطرح می‌کند.

بررسی پیشینه پژوهش حاکی از این است که تاکنون اثر مستقلاً با این عنوان به رشته تحریر درنیامده است. اهدافی که این پژوهش دنبال می‌کند بررسی تغییرات کالبدی متأثر از وجود واحد دانشگاهی بر شهر ساری و بررسی روند تغییرات اجتماعی، فرهنگی، هویتی کالبد و بافت اطراف متأثر از وجود واحد دانشگاهی بر شهر و حاشیه شهر ساری؛ نهاده‌ی نه‌کردن نقش دانشگاهی و علمی برای این محدوده از شهرستان ساری و بهبود تأثیرات دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری بر ساختارهای فضایی بافت پیرامونی است.

روش اعمال شده در این تحقیق توصیفی، تحلیلی می‌باشد که در ابتدا به معرفی مفاهیم مورد بررسی پرداخته می‌شود، و با استفاده از داده‌های مراکز آمارگیری و نیز کتابخانه‌های مجهز و سپس مطالعات میدانی از طریق پرسش‌نامه و مصاحبه از اهالی در رابطه با تغییرات صورت گرفته و نحوه تأثیر آن بر زندگی اهالی و درجه مطلوبیت آن انجام می‌شود. در ادامه وضع موجود منطقه موردنظر توصیف می‌گردد که به تحلیل و ارزیابی و ارائه راه‌کارها می‌باشد. پس از جمع‌آوری داده‌ها جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای «اکسل و اس پی اس اس» استفاده گردید. لازم به توضیح می‌باشد که از آزمون T استودنت و آزمون فریدمن برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شده است. آزمون فریدمن یک آزمون ناپارامتری (درون‌گروهی) است که از آن برای مقایسه میانگین رتبه‌ها در بین k متغیر (گروه) استفاده می‌شود.

نتیجه‌گیری

دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری توانسته است بر توسعه ساختار کالبدی محلات پیرامونی مؤثر عمل نماید. افزایش جمعیت پیرامون و به تبع آن نیاز به واحدهای مسکونی بیشتر و از طرفی علاقه کارکنان به سکونت در مجاورت دانشگاه باعث شده تا تراکم ساختمانی در محیط‌های پیرامونی بالا رفته و نمونه آن ایجاد شهرک‌های مسکونی و تغییر الگوی ساخت از ویلایی به آپارتمانی و ساخت مجموعه‌های آپارتمانی در مجاورت شاهد هستیم و از طرفی دیگر افزایش واحدهای مسکونی و متعاقب آن افزایش جمعیت نیازمند کاربری‌های دیگر برای رفع نیازهای روزمره ساکنان را می‌طلبد

که در این راستا ایجاد کاربری های جدید از جمله فروشگاه های بزرگ (ایرانیان و نگین و...) را در پاسخ گویی به نیازها را می بینیم.

در مورد تأثیرات اقتصادی دانشگاه آزاد اسلامی بر محلات پیرامونی می توان گفت که ایجاد دانشگاه بر توسعه آن به عنوان یک عامل ارزش افزا بر توسعه محلات پیرامونی عمل کرده است. هرچند افزایش قیمت زمین و اجاره بهاء ساختمان، تورم و شرایط خاص اقتصادی سال های مختلف گذار بوده ولی همزمان با ایجاد دانشگاه جهشی در املاک و اجاره بهای ساختمان ها ایجاد شده است که همگی ناشی از مرغوبیت و تقاضای بیشتر برای خرید زمین های موجود در محلات پیرامون دانشگاه بوده است. البته همان طور که در مطالعات میدانی شرح داده شد دانشگاه باعث افزایش سطح رفاه ساکنان، ایجاد مشاغل جدید و بالارفتن میزان مصرف کالاها و خدمات در محلات پیرامونی آن شده است. لازم به ذکر است که به علت عدم دسترسی به اطلاعات و داده های پرسش نامه در این ارتباط اکتفا شده است.

باتوجه به اینکه دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری نه تنها بر محیط های پیرامونی تأثیرگذار بوده بلکه بر کل مسیر جاده دریا (بلوار فرح آباد) تأثیر گذاشته و ترغیب انتقال سایر واحدهای دانشگاهی را از سایر نقاط شهر ساری به این مسیر (هفده واحد دانشگاهی دولتی و غیرانتفاعی) را به همراه داشته است. باتوجه به اینکه بخش اعظمی از پرسنل و اساتید آن ها به صورت غیربومی هستند و از طرفی توریستی بودن این محور دانشگاهی و جذابیت بالا در میل به سکونت در این محور باعث شده تا تعداد قابل توجهی از اساتید در محیط های پیرامونی واحدهای دانشگاهی تحت عنوان شهرک های اساتید اسکان یابند؛ از طرفی دیگر، حضور قشر عظیمی از دانشجویان و نیاز به مسکن های استیجاری باعث شده که جمعیت منطقه به طور چشمگیری تغییر یابد. باتوجه به باسواد بودن ساکنان جدید، افزایش سطح سواد منطقه را به دنبال داشته است و میل به تحصیل و تحصیلات عالی را در قشر سنتی منطقه پدید آمده است و متعاقب آن تغییر در گروه های مرجع را در این مناطق شاهد هستیم، زیرا تا قبل از این جمعیت منطقه بیشتر میل به کار در امورات کشاورزی و مشاغل وابسته را داشته اند ولیکن بعد از بروز جمعیت جدید میل به مشاغل جدید متناسب به نیازهای جدید از جمله خدمات دانشجویی (چاپ و تکثیر و اغذیه و خواروبار فروشی و...) و خدمات بین راهی (خدمات ماشین ها و خانواده های مسافر...) از سوی نسل جوان آنجا پدیدار گشته است.

همان طور که در فصول پیشین آمده است پس از استقرار دانشگاه آزاد اسلامی واحد در محور ساری به دریا و جمعیت زیاد دانشجویی آن منجر به توسعه شبکه های ارتباطی و بالاصح ایجاد خطوط اتوبوس رانی از میدان ولیعصر (عج) تا دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری و روستاهای پیرامون و تجهیز مسیر بلوار دریا به روشنایی و پل های متعدد عابر و در دست مطالعه بودن خط مونوریل از ساری تا دریا (براساس مطالعه فی مابین واحد ساری و فرمانداری و راه ساری) باعث شده که این محور از رونق بسیاری برخوردار شده و ایجاد زیرساخت ها باعث شده تا هفده واحد دانشگاهی از سایر نقاط شهر به این محور کوچ نمایند و به دنبال آن ایجاد شهرک های کوچک و بزرگ و کاربری های مختلف در مجاورت هریک از واحدها، خودبه خود موجبات تغییر مسیر توسعه شهر ساری را از شرق و غرب به سمت شمال را فراهم آورده است که افزایش چندین برابری قیمت زمین ها در این محور شاهد بر این مدعاست.

می توان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری را به عنوان عامل اصلی باعث بالارفتن تراکم مسکونی و افزایش تعداد طبقات ساختمانی، و همچنین ایجاد مجتمع های مسکونی آپارتمانی در پیرامون دانشگاه تأثیر نام برد؛ زیرا قبل از حضور این واحد برابر نقشه های گوگل در سال ۲۰۰۳ محیط های پیرامونی و حتی محور فرح آباد از کاربری های محدود و تراکم

ساختمانی محدود و ارتفاع کوتاه بهره می‌برد و با استقرار واحد ساری، شاهد مجموعه‌های مسکونی و آپارتمانی و مجموعه‌های خدماتی بسیاری برای پاسخگویی به نیازهای جمعیت بسیار دانشجویی که شامل ۱۲۰۰۰ دانشجوی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری و ده‌ها هزار دانشجوی سایر واحدهای دانشگاهی مستقر در این محور ایجاد شده و جمعیت قابل توجهی از اساتید و کارکنان منتقل شده به این محور را نیز باید به این جمعیت نیازمند خدمات اضافه کرد. و به دنبال آن تغییر مسیر توسعه شهر و برنامه‌های در دست مطالعه برنامه‌ریزان شهری این توسعه را سرعت می‌بخشد.

باتوجه به اینکه استقرار واحد از قبل در ساختار شهری و حتی توسعه آتی پیش‌بینی نشده بود و از طرفی ظرفیت بافت پیرامونی نیز در حد انبوه جمعیت جدید نبوده است، بالطبع نابسامانی‌ها قابل پیش‌بینی بوده است که نیاز فوری جمعیت جدید منجر به احداث شهرک‌های جدید و آپارتمان‌ها بدون در نظر گرفتن ضوابط شهری بوده است.

منابع و مآخذ:

اپنهایم، نوربرت. (۱۳۸۷). مدل‌های کاربردی در تحلیل مسائل شهری و منطقه‌ای. ترجمه: منوچهر طبیبیان، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

اسدی، ایرج؛ زبردست، اسفندیار. (۱۳۸۹). «گونه‌شناسی مناطق شهر - بنیاد در مطالعات شهری و منطقه‌ای». نشریه - هنرهای زیبا - معماری و شهرسازی شماره ۴، ۱.

اوستروفسکی، واتسلاف. (۱۳۷۸). شهرسازی معاصر. ترجمه: لادن اعتضادی، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.

باقری نوع‌پرست، خسرو. (۱۳۸۹). درآمدی بر فلسفه تعلیم و تربیت جمهوری اسلامی ایران، دو جلد، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.

بامداد، بدرالملوک. (۱۳۴۷). زن ایرانی از انقلاب مشروطه تا انقلاب سفید. تهران: ابن‌سینا.

بحرینی، سیدحسن. (۱۳۷۵). تحلیل فضای شهری در رابطه با الگوهای اقتصادی استفاده‌کنندگان و ضوابطی برای طراحی. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

بحرینی، سیدحسن. (۱۳۷۷). فرایند طراحی شهری. تهران: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران.

بیژن، اسدالله. (۱۳۵۰). سیر تمدن و تربیت در ایران باستان. تهران: ابن‌سینا.

پاپلی یزدی، محمدحسین؛ رجبی سناجردی، حسین. (۱۳۸۹). نظریه‌های شهر و پیرامون. تهران: سمت.

پاتر، رابرت. ب؛ ایونز، سلی لوید. (۱۳۸۴). شهر در جهان در حال توسعه. ترجمه: کیومرث ایراندوست، مهدی دهقان منشادی، مهدی و میترا احمدی، تهران: انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور.

پورمحمدی، محمدرضا. (۱۳۸۹). برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری. تهران: سمت.

پیرنیا، حسن. (۱۳۸۰). تاریخ ایران باستان. افسون، جلد سوم، تهران: فرهنگی.

حافظنیا، محمدرضا. (۱۳۸۷). مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی. تهران: سمت.

الماسی، علی محمد. (۱۳۷۰). تاریخ آموزش و پرورش اسلام و ایران. تهران: دانش امروز.

Anamaria de Aragão Costa Martins and Melchior Sawaya Neto.(۲۰۰۷). The Impact of University Campuses on Disperse Urban Contexts: Case Study of Brasillia, Brazil, Lincoln Institute of Land Policy

Animesh K. Jain. (۱۹۹۷). BASIC THEORY OF MAGNETS, Brookhaven National Laboratory, Upton, New York ۱۱۹۷۳-۵۰۰۰

Antonio P. Russo, Leo van den Berg (۲۰۰۰). Toward a Sustainable Relationship between City and University, A Stakeholdership Approach, Journal of Planning Education and Research, DOI: ۱۰,۱۱۷۷

Brook McIlroy. (۲۰۰۸). York University Background Study Land Use, Urban Design and Heritage, City of Toronto City Planning Division York University Development Corporation

Busha, C. H., & Harter, S. P. (۱۹۸۰). Research methods in librarianship: Academic press.